

Vertikala konkurrensbegränsande avtal

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag (prop. 2009/10:236) till ändringar i lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal och i lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn. Ändringarna, som ska träda i kraft den 1 januari 2011, innebär en anpassning till nya förordningar som EU-kommissionen i april och maj 2010 fattade beslut om. Utskottet anser att det är av stort värde att den svenska konkurrenslagstiftningen i materiellt hänseende liknar EU-rättens konkurrensregler så mycket som möjligt. När det gäller gruppundantaget för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn noterar utskottet att EU-kommissionens nya förordning innebär ett led i en utfasning av specialregler för motorfordonssektorn.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Bakgrund	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	6
Utskottets överväganden	7
Gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal	7
Regeringens förslag	7
Allmänt om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal	7
Gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn	8
Regeringens förslag	8
Allmänt om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn	8
Vissa kompletterande uppgifter	9
Utskottets ställningstagande	9
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	11
Propositionen	11
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	12

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Vertikala konkurrensbegränsande avtal

Riksdagen antar regeringens förslag till

- a) lag om ändring i lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal,
- b) lag om ändring i lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:236 punkterna 1 och 2.

Stockholm den 2 november 2010

På näringsutskottets vägnar

Mats Odell

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Mats Odell (KD), Maria Wetterstrand (MP), Lars Johansson (S), Hans Rothenberg (M), Carina Adolfsson Elgestam (S), Olof Lavesson (M), Krister Örnfjäder (S), Eva Flyborg (FP), Börje Vestlund (S), Jonas Jacobsson (M), Lars Isovaara (SD), Kent Persson (V), Borian Åberg (M), Ingela Nylund Watz (S), Ingemar Nilsson (S), Lotta Olsson (M) och Helena Lindahl (C).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas proposition 2009/10:236 om vertikala konkurrensbegränsande avtal.

Inga motioner har väckts med anledning av propositionen.

Bakgrund

Konkurrenslagen (2008:579) trädde i kraft den 1 november 2008 och utgör i stora delar en modernisering av den tidigare konkurrenslagen (1993:20). Lagens ändamål är att undanröja och motverka hinder för en effektiv konkurrens i fråga om produktion av och handel med varor, tjänster och andra nyttigheter. Konkurrenslagen bygger på den konkurrensrättsliga förbudsprincipen, vilken innebär att vissa konkurrensbegränsningar i sig är skadliga och därför ska vara förbjudna. Lagens materiella bestämmelser är utformade med EU-rätten som förebild, och avsikten är att konkurrenslagen i materiellt hänseende ska likna EU-rättens konkurrensregler så mycket som möjligt.

De materiella bestämmelserna i konkurrenslagen är inriktade på att motverka tre slag av åtgärder som kan skada konkurrensens effektivitet, nämligen gemensamma förfaranden som omfattar flera aktörer på marknaden (2 kap. 1 §, förbud mot konkurrensbegränsande samarbete), ensidiga förfaranden (2 kap. 7 §, förbud mot missbruk av dominerande ställning) och strukturella åtgärder (4 kap. 1 §, förbud mot företagskoncentrationer). Konkurrenslagen innehåller också en regel som gör det möjligt att pröva konkurrenskonflikter som uppstår när staten, en kommun eller ett landsting säljer varor och tjänster på marknaden i konkurrens med privata aktörer (3 kap. 27 §, förbud mot konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet). Den sistnämnda regeln kompletterar förbuden mot konkurrensbegränsande samarbete respektive missbruk av dominerande ställning. Det är i första hand Konkurrensverket som har att vaka över att konkurrenslagen följs.

Enligt konkurrenslagen (2 kap. 1 §) är avtal mellan företag förbjudna om de har till syfte att hindra, begränsa eller snedvrیدا konkurrensen på marknaden på ett märkbart sätt eller om de ger ett sådant resultat. Förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete har sin motsvarighet i artikel 101.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). I konkurrenslagen (2 kap. 2 §) finns en generell, alltid tillämplig, undantagsregel från det nyssnämnda förbudet. Enligt denna gäller inte förbudet för ett avtal som

- dels bidrar till att förbättra produktionen eller distributionen eller till att främja tekniskt eller ekonomiskt framåtskridande
- dels tillförsäkrar konsumenterna en skälig andel av den vinst som därigenom uppnås
- dels bara ålägger de berörda företagen begränsningar som är nödvändiga för att uppnå det förstnämnda målet
- dels inte ger de berörda företagen möjlighet att sätta konkurrensen ur spel för en väsentlig del av nyttigheterna i fråga.

Denna bestämmelse motsvarar artikel 101.3 i EUF-fördraget. Samtliga de villkor som anges i bestämmelsen måste vara uppfyllda för att undantaget ska gälla. Företagen har själva att bedöma om deras avtal eller förfaranden som de deltar i är förenliga med konkurrensreglerna.

En stor andel av de avtal som faller under bestämmelsen om undantag i konkurrenslagen omfattas av olika gruppundantag. Innebörden av ett sådant undantag är att vissa typer av avtal generellt undantas från förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete i konkurrenslagen. Genom gruppundantaget får parterna i avtalet ett skydd mot ingripanden så länge som villkoren för undantag är uppfyllda. Regler av det slaget finns också inom EU-rätten där EU-kommissionen bemyndigats att utfärda förordningar om gruppundantag från förbudet i artikel 101.1 i EUF-fördraget. Trots att ett avtal omfattas av det skydd mot ingripanden som gruppundantaget ger, kan undantaget enligt konkurrenslagen återkallas om avtalet exempelvis inte bidrar till att förbättra distributionen av varor eller tjänster eller att konsumenterna inte tillförsäkras en skälig andel av den vinst som uppstår genom avtalet. Samtliga svenska gruppundantag, förutom det som avser taxisamverkan, har en EU-rättslig motsvarighet.

Gruppundantagen regleras i särskilda lagar. Följande gruppundantag är för närvarande i kraft:

- lagen (2008:580) om gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal om viss taxisamverkan
- lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal
- lagen (2008:582) om gruppundantag för konkurrensbegränsande specialiseringsavtal
- lagen (2008:583) om gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal om forskning och utveckling
- lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn
- lagen (2008:585) om gruppundantag för vissa konkurrensbegränsande avtal inom försäkringssektorn
- lagen (2008:586) om gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal om tekniköverföring.

Konkurrenslagen innehåller vidare särskilda bestämmelser för vissa former av samarbete mellan små företag (2 kap. 4 och 5 §§), s.k. legalundantag. Det gäller samarbeten inom primära lantbruksföreningar, t.ex. enskilda lantbrukare, och vissa samarbeten mellan taxiföretag.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås dels att lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal ska anpassas till kommissionens förordning (EU) nr 330/2010 av den 20 april 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i EUF-fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden, dels att lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn ska anpassas till kommissionens förordning (EU) nr 461/2010 av den 27 maj 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i EUF-fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn. Genom anpassningen kommer samma materiella regler att gälla för bedömningen av konkurrensbegränsande vertikala avtal, oavsett om svensk konkurrensrätt eller EU:s konkurrensrätt är tillämplig i det enskilda fallet. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2011.

Författningstekniskt och även i övrigt är förslagen till lagändringar av sådan beskaffenhet att regeringen bedömer att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag om ändringar i lagen om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal och i lagen om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn.

Gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal ska anpassas till kommissionens förordning (EU) nr 330/2010 av den 20 april 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 2011. Äldre föreskrifter föreslås gälla till utgången av maj 2011 för avtal som var i kraft den 1 januari 2011 – dock inte för avtal som vid den tidpunkten uppfyller villkoren för gruppundantag enligt de nya föreskrifterna.

Allmänt om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal

Konkurrensbegränsande samarbeten delas vanligen upp i horisontella och vertikala avtal. Med horisontella avtal avses samarbeten mellan företag som är verksamma i samma handelsled, dvs. som konkurrerar med varandra. Med vertikala avtal menas avtal mellan företag i olika handelsled i en distributionskedja, t.ex. mellan tillverkare och detaljist.

Lagen om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal är tillämplig på avtal som ingås mellan två eller flera företag vilka, inom ramen för avtalet, är verksamma i olika led i en produktions- eller distributionskedja, och som avser villkoren för parternas inköp, försäljning eller återförsäljning av vissa varor och tjänster. De närmare förutsättningarna och villkoren för att ett avtal mellan två företag i olika handelsled ska omfattas av lagen om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal regleras i kommissionens förordning (EG) nr 2790/1999. Gruppundantagsförordningen har genom en hänvisning i lagen gjorts tillämplig på avtal som omfattas av konkurrenslagen. Förordningen, som var tidsbegränsad, upphörde att gälla den 31 maj 2010.

EU-kommissionen antog, som nämnts, i april 2010 en ny förordning om gruppundantag för vertikala avtal. Den nya förordningen bygger i allt väsentligt på den tidigare förordningen. Systemet med gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal har tillämpats i svensk rätt sedan juli 1993 och bedöms ha fungerat väl, sägs det i propositionen. Den nu gällande lagen om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal bygger på kommissionens tidigare förordning. När denna nu har ersatts av en ny förordning, bör motsvarande anpassning av svenskt rätt ske till den nya förordningen, anför regeringen.

Gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn ska anpassas till kommissionens förordning (EU) nr 461/2010 av den 27 maj 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktions sätt på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn. I lagen införs en bestämmelse som innebär att undantag gäller under förutsättning att kraven för undantag enligt lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal är uppfyllda. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 2011. Äldre föreskrifter föreslås gälla till utgången av maj 2013 för vertikala avtal, om de avser villkoren för parternas inköp, försäljning eller återförsäljning av nya motorfordon.

Allmänt om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn

Lagen om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn är tillämplig på vertikala avtal, om de avser villkoren för parternas inköp, försäljning eller återförsäljning av nya motorfordon, reservdelar för motorfordon eller reparations- och underhållstjänster för motorfordon. Detta innebär att den är tillämplig på vissa avtal mellan företag i olika led i produktions- och distributionskedjan inom motorfordonssektorn. De närmare förutsättningarna för att ett avtal ska omfattas av lagen om gruppundantag för vissa konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn återfinns i kommissionens förordning (EG) nr 1400/2002. Gruppundantagsförordningen har genom en hänvisning i lagen gjorts tillämplig på avtal som omfattas av konkurrenslagen. Förordningen, som var tidsbegränsad, upphörde att gälla den 31 maj 2010.

EU-kommissionen antog, som nämnts, i maj 2010 en ny förordning om gruppundantag för vertikala avtal inom motorfordonssektorn. I förhållande till den tidigare förordningen sker en stegvis övergång till de regler som i allmänhet tillämpas för vertikala konkurrensbegränsande avtal, vilket innebär att en anpassning sker till det generella gruppundantaget för vertikala avtal. För avtal som avser köp, försäljning och återförsäljning av nya motorfordon förlängs den tidigare gällande förordningen till utgången av maj 2013. Därefter omfattas dessa avtal av förordningen om gruppundantag för vertikala avtal. När det gäller undantaget som omfattar köp, försäljning och återförsäljning av reservdelar till motorfordon eller reparations- och underhållstjänster (eftermarknaden) sägs uttryckligen i förordningen att gruppundantaget utgör en komplettering till kommissionens gruppundantag för vertikala avtal.

System med gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn har tillämpats i svensk rätt sedan juli 1993 och bedöms ha fungerat väl, sägs det i propositionen. Den nu gällande lagen om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn bygger på kommissionens förordning från 2002. När denna nu har ersatts av en ny förordning, bör svensk rätt anpassas till den nya förordningen, anför regeringen.

Vissa kompletterande uppgifter

Riksdagen fattade våren 2010 beslut i ett likartat ärende. Det gällde en ändring i lagen (2008:585) om gruppundantag för vissa konkurrensbegränsande avtal inom försäkringssektorn (prop. 2009/10:196, bet. 2009/10:NU24). Ändringen, som trädde i kraft den 1 oktober 2010, innebar en anpassning till en ny förordning som EU-kommissionen beslutade om i mars 2010.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till ändringar i de två lagarna om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal och om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn. Lagändringarna innebär en anpassning till nya förordningar som EU-kommissionen i april och maj 2010 fattade beslut om. Utskottet anser att det är av stort värde att den svenska konkurrenslagstiftningen i materiellt hänseende liknar EU-rättens konkurrensregler så mycket som möjligt. När det gäller gruppundantaget för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn noterar utskottet att EU-kommissionens nya förordning innebär ett led i en utfasning av specialregler för motorfordonssektorn. Utskottet menar att det är positivt med en sådan utfasning och att det

vore en fördel om specialreglerna för motorfordonssektorn på sikt helt kunde fasas ut och att sektorn i stället kunde omfattas av det generella gruppundantaget för vertikala konkurrensbegränsande avtal.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2009/10:236 Vertikala konkurrensbegränsande avtal:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

I fråga om avtalen tillämpas bestämmelserna i kommissionens förordning (EG) nr 2790/1999 av den 22 december 1999 om tillämpningen av artikel 81.3 i fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden på motsvarande sätt, med undantag av artiklarna 2.1, 6–8 samt 12 och 13. Dock ska i artikel 1 c) "gemenskapen" ersättas med "Sverige" samt i artikel 1 g) "artikel 81.1 i fördraget" och i artikel 2.2 "artikel 81" ersättas med "2 kap. 1 § konkurrenslagen (2008:579)". Vidare ska hänvisningar till undantaget i artikel 2 avse 2 § i förening med 1 §.

Föreslagen lydelse

3 §

I fråga om avtalen tillämpas bestämmelserna i kommissionens förordning (EU) nr 330/2010 av den 20 april 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden¹ på motsvarande sätt, med undantag av artiklarna 2.1, 6, 9 och 10. Dock ska i artikel 1 b och h "artikel 101.1 i fördraget" och i artikel 2.2 "artikel 101 i fördraget" ersättas med "2 kap. 1 § konkurrenslagen (2008:579)". Vidare ska hänvisningar till undantaget i artikel 2 avse 2 § i förening med 1 §.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

2. Äldre föreskrifter gäller till utgången av maj 2011 för avtal som var i kraft den 1 januari 2011. Äldre föreskrifter gäller dock inte för avtal som vid den tidpunkten uppfyller villkoren för gruppundantag enligt de nya föreskrifterna.

¹ EUT L 102, 23.4.2010, s. 1 (Ceclex 32010R0330).

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn

Härigenom föreskrivs att 1 och 3 §§ lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag tillämpas på vertikala avtal, om de avser *villkoren för parternas inköp, försäljning eller återförsäljning av nya motorfordon*, reservdelar för motorfordon eller reparations- och underhållstjänster för motorfordon.

Denna lag tillämpas på vertikala avtal, om de avser *de villkor enligt vilka parterna kan köpa, sälja eller återförsälja reservdelar till motorfordon eller tillhandahålla reparations- och underhållstjänster för motorfordon*.

Bestämmelsen i 1 kap. 6 § konkurrenslagen (2008:579) ska även tillämpas på avtal enligt denna lag.

3 §

I fråga om avtalen tillämpas bestämmelserna i kommissionens förordning (EG) nr 1400/2002 av den 31 juli 2002 om tillämpningen av artikel 81.3 i fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn på motsvarande sätt, med undantag av artiklarna 2.1, 6 och 7 samt 10–12. Dock ska i artikel 1.1 d "artikel 81.1 i fördraget" och i artikel 2.2 a "artikel 81" ersättas med "2 kap. 1 § konkurrenslagen (2008:579)" samt i artikel 1.1 e "den gemensamma marknaden" ersättas med "Sverige". Vidare ska hänvisningar till undantaget avse 2 § i förening med 1 §.

I fråga om avtalen tillämpas bestämmelserna i kommissionens förordning (EU) nr 461/2010 av den 27 maj 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn¹ på motsvarande sätt, med undantag av artiklarna 2–4 och 6–8. Dock ska hänvisningar till undantaget avse 2 § i förening med 1 §.

För avtalen gäller att kraven för undantag enligt lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal ska vara uppfyllda.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.
2. Äldre föreskrifter gäller till utgången av maj 2013 för vertikala avtal, om de avser villkoren för parternas inköp, försäljning eller återförsäljning av nya motorfordon.

¹ EUT L 129, 28.5.2010, s. 52 (Celex 32010R0461).